

IX

На крик дитини старець Вісвामітра
Явився знов, і, бачачи царя
Зомлілого, холодною водою
Його побризкав і його дружину.
Прокинувся із омління Гарісчандра,
Та, бачачи вірителя грізного,
Знов обімлів. Озлився Вісвамітра
І, кбпнувши його ногою, крикнув:

В і с в а м і т р а

Вставай, вставай, о царю Гарісчандро!
Вже сонце геть схилилося з полудня!
Вже недалеко вечір! У кого
Є на сумлінні довг, той спать не може.
Вставай і думай, як довгу позбуться!
«Лиш правдою се ясне сонце сяє,
На правді твердо ся земля стоїть;
Правдиве слово вік-віків триває.
На правді утвердилось небо й світ.
Сто тисяч жертв із коней і волів
Клади в один бік на вагу посполу,
А в другий бік лиш змісл правдивих слів —
То правда перетягне все додолу».
Ти тямиш ті священні слова
Святої Веди? Уважай, щоб нині
Твоя обіцянка була такою ж
Правдивою! А то тобі прийдеться
Ваги прокляття мого зазнати!

Сказавши се, знов геть пішов аскет,
А Гарісчандра, мов безумний з болю,
З тяжкої муки, кидався і стогнав.
І знов до нього жінка підійшла
І тихими, сердечними словами
Йому потіху капала на душу
І додавала сили та відваги
До лютого, нечуваного діла.
«Мій друже! — мовила.— Не піддавайся
Надмірній тузі! Се ж лиш на часок
Розстаться нам. Ходім лишень на торг!
Чей, бог пошле нам ласкавого пана,
Тобі поталанить на скарб розжитись,
І всі ще в щастю ми заживемо!»

Зневолений погрозами аскета,
Словами жінки, горем безконечним,
Вкінці з землі піднявся Гарісчандра,
І руки заламав, і тяжко плакав.
А далі випрямивсь і так сказав:

Г а р і с ч а н д р а

Га, так і бути! Моя дружино мила,
Сповню, що кажеш! Підніму на тебе
Прокляту руку. Мов остатній нелюд,
Мов дикий людоїд, продам тебе.
Ох, не на те я брав тебе у батька
І не на те пестив тебе в палатах,
Щоб так з тобою розставаться нині!
Та що робить? На все те божа воля

І, мов убитий, весь позеленілий
З тяжкого болю, він повів її
У город, на базар, де продавали
Невольників. І, ставши на базарі,
Почав кричати, хоч серце в нього рветься:
«Гей-гей, купці, багатії міщани,
Послухайте, що вам я сповіщаю!
І не питайте ви мене: хто я?
Я нелюд, я безумний, лютий звір,
Я грішник і дводушник! Бачте, я
Веду на продаж сю свою дружину,
Свою кохану, вірну жінку — й серце

Не трісло в мене, і не всхла рука.
Сходіться! Придивіться їй! Хто з вас
Бажає сю мою голубку милу
Собі в певольниці купить — озвіться!»

Такеє прокричавши, зарідав
Страшенно Гарісчандра. З дивним дивом
Довкола нього стовпились купці,
Гляділи то на нього, то на жінку,
Та приступить не важився ніхто.